

# Gyermek és város

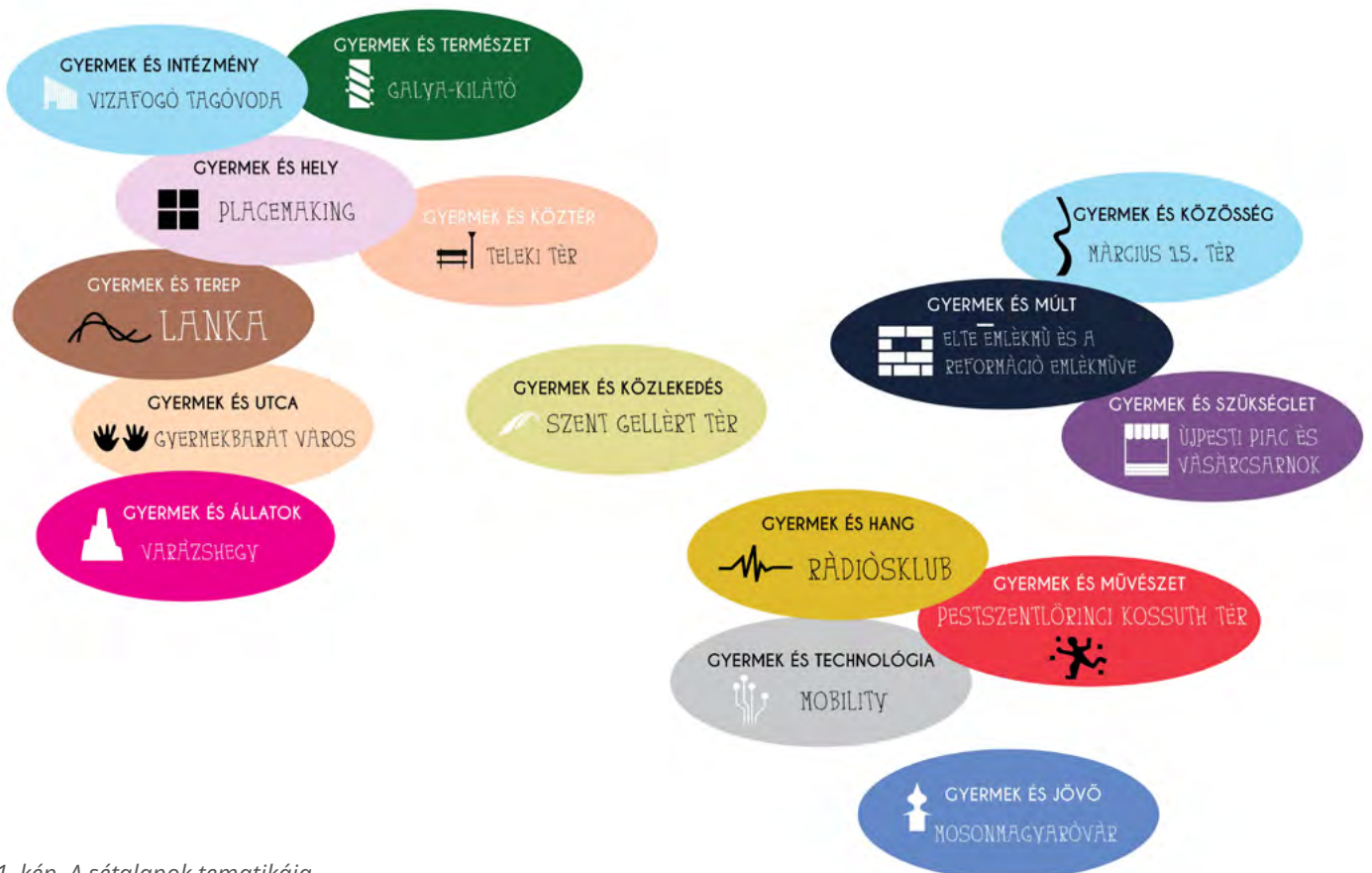
## A Kultúraktív Egyesület városépítészeti nevelési programjainak ismertetése (Gyermek és város blogsorozat)

**Halász Dóra Vera**, Rogers Személyközpontú Oktatásért Alapítvány

A gyermekek szabad játékával kapcsolatos megfigyelések alapján tudjuk, hogy egy tér bárhol, és bármely időpontban játéktérre alakulhat és a gyerekek tértől és időtől függetlenül játszani kezdenek, amint a körülmények adottak hozzá. A *Gyermek és város* című cikksorozatban a Kultúraktív Egyesület erre az alapvető gyermeki viselkedésformára építve tizenöt, többségében városi helyszínt mutat be, egyéni megközelítésben, nem elsősorban az építész, hanem a gyerekek szemszögéből is ránézve a helyekre.

A cikksorozat 15 egységének mind-egyike két részből épül fel. Egy, a helyszíneket különböző szakmai megközelítésekben bemutató *cikkből* és a hozzá kapcsolódó *sétalapból*. A cél az volt, hogy a helyszínek építészeti bemutatásán túl ezekhez a terekhez igazodóan olyan vizsgálódási, megfigyelési módokat találjanak, amelyek a gyerekek számára játékosan, a szabad mozgás és gondolkodás lehetőségét meghagyva adnak lehetőséget és szempontokat az adott terek bejárására, a helyszíneken való időtöltésre, illetve játékos tanulásra, információszerzésre is.

A *cikkekből* megláthatjuk, hogy hogyan teheti szimplán a nyitottság és maga a megfigyelés módja érdekessé a gyerekek számára azokat a tereket is, amikben elsőre talán nem nyilvánvaló, hogy különösebb látnivaló, vagy játszani való található. Az egyes helyszínekről szóló írások megvizsgálják a helyek felépítésének sajátosságait és lehetőséget adnak a szakmabelieknek, hogy különböző helyszíneken hasonlítsák össze, vajon egy tér kialakításakor meglévő szándékok hogyan tudtak megvalósulni a kivitelezés során, de a laikus olvasónak is új szempontokat adnak egy-egy hely megfigyeléséhez.



1. kép. A sétalapok tematikája

**FÓKUSZOK, TÉMAKÖRÖK****SÉTALAPOK**

KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS, CSAPATMUNKA

2. Vízafogó
3. Teleki tér,
4. Újpesti piac
5. Gyermek és utca
8. ELTE és Kálvin tér
9. Március 15. tér
14. Varázshegy
15. Mosonmagyaróvár

ALKOTÓFOLYAMATOK ÖSZTÖNZÉSE,  
(MÁGIKUS VILÁG MEGJELÉNITÉSE)

1. Gellért tér
5. Gyermek és utca
7. Pestszentlőrinc Kossuth tér
8. ELTE és Kálvin tér
10. Galya kilátó
13. Rádiósklub
15. Mosonmagyaróvár

ÉPÍTETT KÖRNYEZET MEGFIGYELÉSE

1. Gellért tér
3. Teleki tér
4. Újpesti piac
14. Varázshegy

TERMÉSZETES KÖRNYEZET - FENNTARTHATÓSÁG,  
KÖRNYEZETVÉDELLEM TÉMAKÖRE

2. Vízafogó
3. Teleki tér
4. Újpesti piac
5. Gyermek és utca
8. ELTE és Kálvin tér
9. Március 15. tér
10. Galya kilátó

ÁLLATOK, NÖVÉNYEK MEGFIGYELÉSE, ISMERETSZERZÉS

6. Hegyvidék – Lanka
7. Pestszentlőrinc Kossuth tér
10. Galya kilátó
14. Varázshegy

TÉRKÉPEZÉS – TÁJÉKOZÓDÁS – TÉRI ÉRZÉKELES  
(SZAGLÁS – HALLÁS – TAPINTÁS)

1. Gellért tér (téreképezés nincs, hanem főként az érzékszervek használata)
5. Gyermek és utca
6. Hegyvidék – Lanka
10. Galya kilátó
13. Mobility – Győr

IDŐJÁRÁSMEGFIGYELÉS

13. Mobility – Győr

TÖRTÉNETÍRÁS

6. Hegyvidék – Lanka
8. ELTE és Kálvin tér
9. Március 15. tér
10. Galya kilátó

MŰVELŐDÉS-BEFOGADÁS-MŰVÉSZETEK, TÖRTÉNELMI  
EMLÉKEZÉS

7. Pestszentlőrinc Kossuth tér
8. ELTE és Kálvin tér
9. Március 15. tér

PRAKTIKUS PÉNZKEZELÉS

3. Teleki tér
4. Újpesti piac

INFORMÁCIÓS TECHNOLÓGIA

8. ELTE és Kálvin tér
13. Rádiósklub

ZENEI ALKOTÁS – HALLGATÁS – HANG

1. Gellért tér
7. Pestszentlőrinc Kossuth tér
13. Rádiósklub

BÁRHOL VÉGEZHETŐ, NEM HELYSPECIFIKUS  
GYAKORLATOK

5. Gyermek és utca – egy egybefüggő hosszú folyamat
11. Mobility - Győr – időjárásmegfigyelés
12. Placemaking – hagyományos utcai játékok
13. Rádiósklub – játék a hangokkal
15. Mosonmagyaróvár – tanterem

2. kép. A sétalapok témakörök, fókuszok szerinti csoportosítása.



Ezekből néhány példát emelnék ki ízelítőül: A *Gyermek és intézmény* cikkből megtudhatjuk, hogy a legújabb nézeteknek megfelelően most már az óvodákban javasolt a letisztult terek, harmonikus formák és színvilág használata, nem feltétlenül a minél több inger, szín és forma megjelenítése a cél. A Győri Mobilis tudományos játékteréről szóló írásban az infokommunikációs és digitális eszközök oktatásban való felhasználási lehetőségeiről olvashatunk, egy konkrét példán is bemutatva. A *Gyermek és hely* cikkben pedig olvashatunk a placemaking „helykészítés” folyamatáról, amikor egy adott, már meglévő, általában eredetileg nem túl barátságos térből közösségi összefogással olyan teret alakítanak ki, ami egy kisebb vagy nagyobb közösség számára szívesen látogatott helyé teszi azt.

Ezek a példák a konkrét helyek bemutatásán túl egy, a helyhez és térhez való hozzáállást is tükröznek.

A helyszínekhez kapcsolódó *sétalapok* a helyek játékos megfigyelésének adnak irányt és konkrét szempontokat, illetve arra inspirálják a használókat, hogy a gyakorlatokat akár más helyszíneken, azokra adaptálva is kipróbálják.

Ha gyerekcsoporttal szeretnénk majd bejárni a helyszíneket, akkor is érdemes a cikkekből tájékozódunk, hiszen sok olyan információt tudhatunk meg a helyekről, ami nem feltétlenül látszik elsőre, illetve ami új szempontokat adhat a megfigyeléshez és segítheti a csoport vezetőjét, hogy a sétalapokat minél jobban tudja hasznosítani. Amennyiben nem készülünk térbejárásra, a cikkeket önálló írásokként is olvashatjuk.

### Sétalapok – szempontok – helyszínek

A sétalapok a következő helyszíneket mutatják be – amelyekhez egyben kapcsolódnak a bemutatás szempontjai is. Narancssárga betűvel vannak kiemelve azok a helyek, amelyeknek sétalapjai a helyszín bemutatásán és megfigyelésén túl általánosan, bármely helyszínen végezhető játékos gyakorlatokat tartalmaznak (1.kép).

### Játékos pedagógia

Nézzük meg a Kultúráktív által bejárt tereket a játékos pedagógia eszköztárának használhatósága szempontjából. Hogyan támogatják a különböző szempontokkal és a sétalapokkal az egyszerű, mindennapi helyszíneken a gyerekeket és kísérőiket a játékos információszerezésben és a szabad játékában.

### Szempontok a sétalapok használatához:

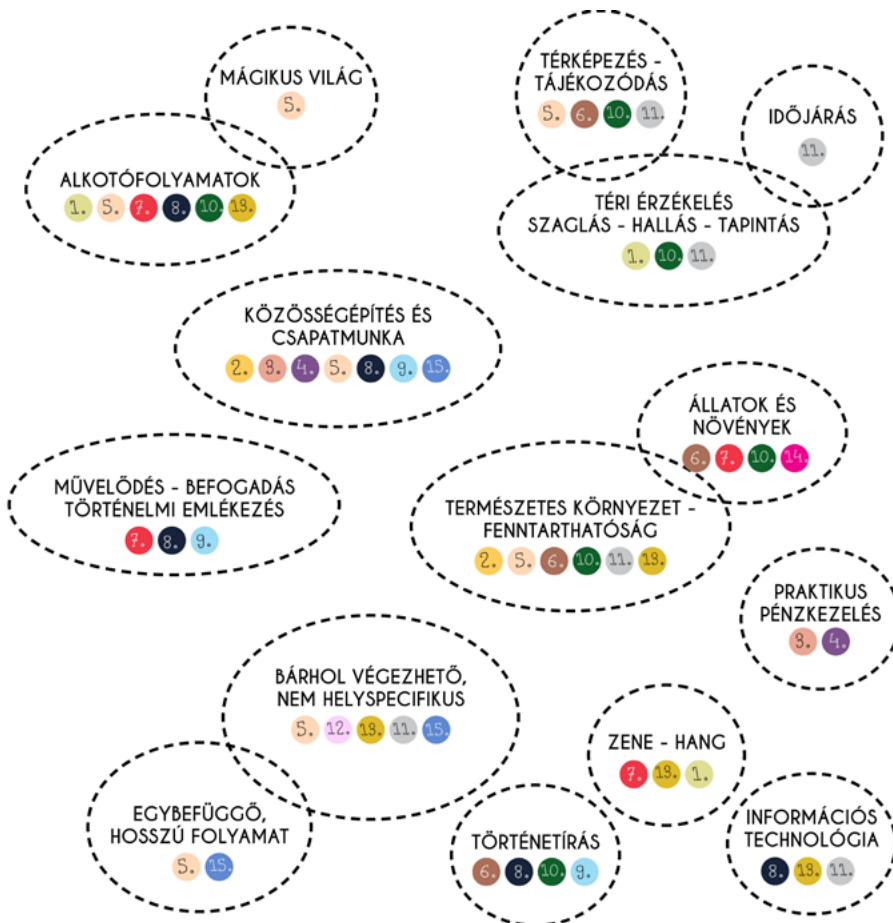
A következő felosztásban azt mutatom be, hogy a különböző területeket érintő gyakorlatok – amik akár pedagógia célokat is szolgálhatnak, hogyan jelennek meg az egyes sétalapokon. Ezen szempontokból is lehet szegezgetni egy-egy sétához.

A gondosan összeállított sétalapok számos készségfejlesztő gyakorlatot és elsajátítható ismeretanyagot sorakoztatnak fel, figyelmet fordítva arra, hogy a fókusz a közös tevékenységen, a játékoságon legyen, és sok helyen ösztönzik a gyerekeket az érzelmeik megjelenítésére és kifejezésére is, mindezekkel közvetetten fejlesztve a gyerekek érzelmi intelligenciáját.

Amennyiben pedagógusként egy-egy területre, készségre szeretnénk fókuszálni, segítségül hívhatjuk az alábbi csoportosítást. Itt csak a hangsúlyosabban megjelenő szempontokat emelem ki, ezeken kívül még rengeteg kisebb témakör előkerül (2., 3. kép).

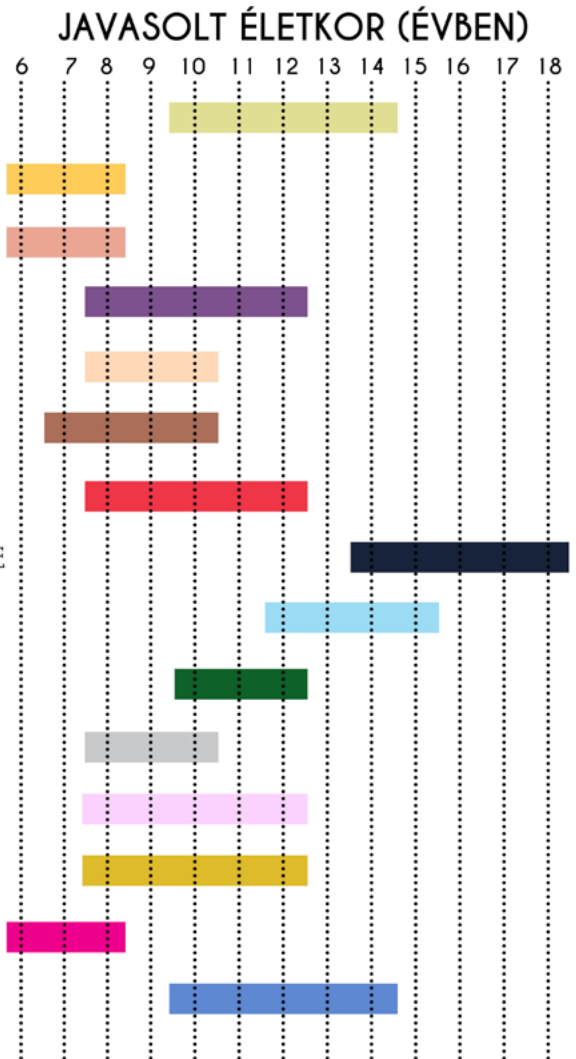
### A sétalapok csoportosítása korosztály szerint:

Ha adott életkorú gyerekcsoporttal, osztályal szeretnénk bejárni a



3. kép. Készségek, témák szerinti csoportosítás

1. SZENT GELLÉRT TÈR
2. VIZAFOGÒ
3. TELEKI TÈR
4. ÛJPESTI PIAC ÈS VÁSÀRCSARNOK
5. GYERMEKBARÀT VÀROS
6. HEGYVIDÈK – LANKA
7. PESTSZENTLÒRINCI KOSSUTH TÈR
8. ELTE EMLÈKMÛ ÈS A REFORMÀCIÒ EMLÈKMÛVE
9. MÀRCIUS 15. TÈR
10. GALYA-KILÀTÒ
11. GYÒR – MOBILITY
12. PLACEMAKING
13. RÀDIÒSKLUB
14. VARÀZSHEGY
15. MOSONMAGYARÒVÀR



4. kép. Korosztály szerinti ajánlás

helyszíneket, választhatunk ennek megfelelően. A sétalapok használata készítőik szerint a következő korcsoportok számára ajánlott (4. kép).

Sárga kiemeléssel a nem helyspecifikus sétalapok láthatók, aminek azért van gyakorlati haszna, mert ezeket a sétákat egybefüggően, vagy gyakorlatokra bontva, akár egymással kombinálva is, saját lakóhelyünk, iskolánk környékén is végig járhatjuk a gyerekekkel. Természetesen az összes többi sétalapban is található játékok és játékos gyakorlatok, amiket egy kis fantáziával a saját környezetünkre szabva is megcsinálhatunk.

#### Sétalapok helyszínenként

Választhatunk sétalapot a szerint is, hogy melyik helyszínt tudjuk

legkönnyebben megközelíteni. Ehhez adnak segítséget az alábbi térképek (5., 6. kép).

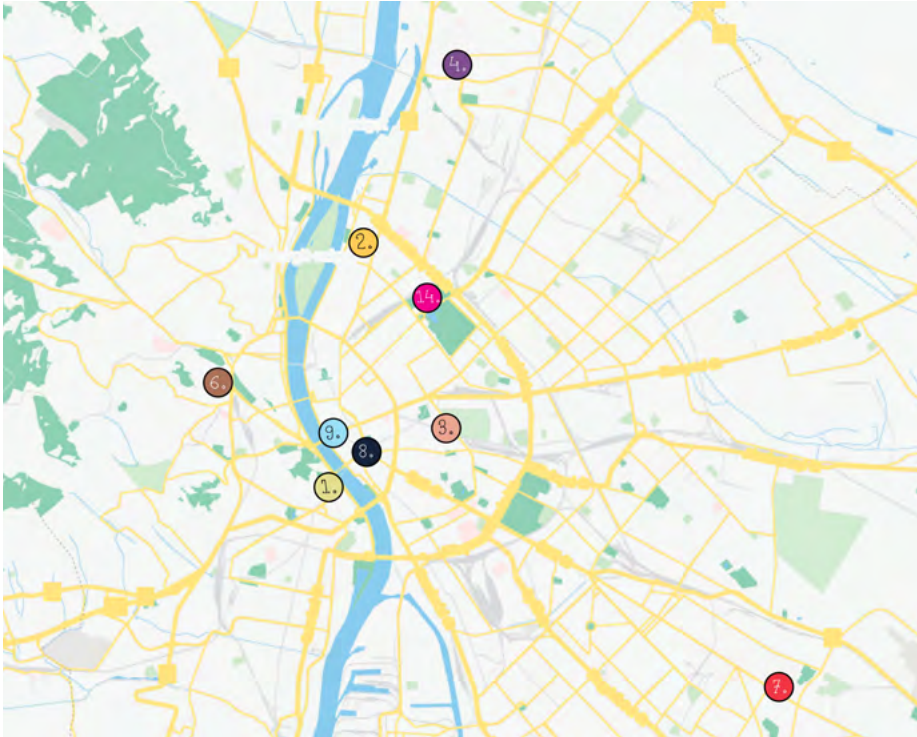
A sétalap összes gyakorlatát is végig lehet csinálni egy pedagógus vezetésével, de ha kevesebb az időnk, kisebb gyerekekkel vagyunk, vagy úgy látjuk, hogy a hosszú ideig tartó koncentráció nehéz lehet számukra, lehetséges az is, hogy kisebb csapatokra osztjuk őket és csak néhány megfigyelést végez el minden csapat, aminek az eredményét utána körbe ülve, vagy más módon megosztják egymással. Vagy akár egy nagy lapon összegyűjtjük, hogy ki mit csinált a séta alatt. Vannak olyan gyakorlatok is, amelyek kifejezetten kisebb csoportokra lettek kitalálva.

A séták legnagyobb része a 8-12 éves korosztály számára van összeállítva, de szinte mindegyik sétalapon található gyakorlatok, amik pár évvel fiatalabb, vagy idősebb gyerekekkel, esetleg egy kis átalakítással, átfogalmazással használhatók.

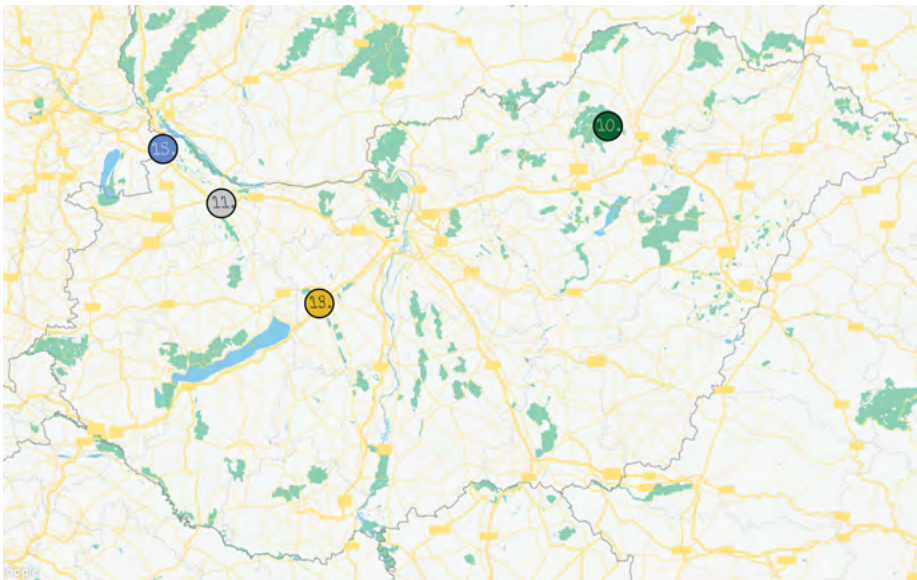
Biztos vagyok benne, hogy mindenki talál kedvére való témát, sétalapot és gyakorlatokat érdeklődés, helyszín, témakör, megközelíthetőség, pedagógiai cél, korcsoport szerint.

*A cikk a kultúrAktív Egyesület által készített Gyermek és Város blogsorozat keretében, az NKA támogatásával jött létre.*

A kultúrAktív Egyesület 2010 óta foglalkozik épített környezeti



5. kép. Budapesti helyszínek



6. kép. Helyszínek az ország területén

neveléssel. Tevékenységeik során a szűkebb és tágabb lakókörnyezet felfedezésére, megfigyelésére és megértésére, valamint közös formálására ösztönöznek.

<https://kulturaktiv.hu/>

A program építész vezetője Demény Ilka volt, a sétalapok felelőse Rozgonyi Sarolta volt. A szakmai cikkeket Demény Ilka, Kovács Laura, Takács Ákos, Terbe Rita, Tánczos Tibor és Zöldi Anna írta. A sétalapokat Buffham Nóra, Borsos Levente, Guba Anna és Rozgonyi Sarolta készítette.

<https://kulturaktiv.hu/gyermek-es-varos/>